

OTTHONUNK A NYELV

Minisorozatunk témája a szlovák hátravetett jelzős szerkezetek magyarra fordítása, az előző két részben az álláshirdetésekből és a hivatalos iratok címében előforduló jelzős szerkezetekkel foglalkoztam. OTTHONUNK A NYELV

Minisorozatunk témája a szlovák hátravetett jelzős szerkezetek magyarra fordítása, az előző két részben az álláshirdetésekből és a hivatalos iratok címében előforduló jelzős szerkezetekkel foglalkoztam. Nézzük most az egyéb tipikus előfordulásokat!

A szlovákban meglehetősen gyakori a hátravetett jelző állandósult kifejezésekben: raketa na pevné palivo, fólia z plastu. Különösen tipikusak az ilyen szókapcsolatok a jogi szaknyelvben adók, illetékek, járulékok, bűncselekmények, szerződések stb. megnevezésére: dao z dediestva, dao z príjmu, poplatok z ome1kania, zmluva o pôžieke, ublíženie na zdraví stb. Ezek magyar megfelelőiben a jelző mindig a jelzett szó előtt áll, a lexikális egység pedig formailag vagy összetett szó, vagy minőségjelzős szerkezet. A fenti példák magyar megfelelői tehát sorrendben az alábbiak: szilárd hajtóanyagú rakéta, műanyagfólia, örökösödési adó, jövedelemadó, késedelmi pótlék, hitelszerződés, testi sértés. Szlovákiai magyar fordításokból azonban vannak adataim a szlovák szórendet követő megoldásokra is, pl. poplatok za užívanie verejných priestranstiev: illeték a közterületek használatáért, poplatok za psa: illeték kutyaért stb. Amint említettem, a magyarban ezzel szemben a minőségjelzős szerkezetek a megszokottak: közterület-használati illeték, ebadó.

Az előző cikkekben már írtam arról, hogy a magyarban mondaton belül igen ritka a hátravetett jelzőt tartalmazó szerkezet, esetlegesen erős igei jelentéstartalmú főnevek mellett szokott előfordulni; ilyenek az -ás/-és képzős, valamint a vita, írás, kapcsolat; vélemény, válasz, kérdés stb. típusú főnevek. Néhány magyarországi példa: Második találkozásom a zoltárokkal kezdő bibliaolvasó koromban történt; Nincs kész válaszuk a kérdésre; Milyen a kapcsolata a mobiljával?; Van elég vitám a bátyámmal is. A példákban látható, hogy e mondatok szerkezete hasonló: bennük állítmányként leggyakrabban a létige (van) különböző alakjai szerepelnek. Szlovákiai magyar fordításokból azonban ettől eltérő szerkezetű mondatokra is bőven van adatom: Az uniós csatlakozás után Szlovákiának biztosítania kell külső határát Ukrajnával; Az Unió támogatni kívánja a gazdasági és szociális összetartást és szolidaritást a tagállamok között; Tekintetbe véve a hagyományos kisebbségi gondokat és konfliktusokat a világ különböző részein; Az említett információt egy férfi a mostani városvezetésből nyújtotta. Mit mondhatunk el ezekről a megoldásokról? Először is láthatjuk, hogy egyes esetekben a fordító még akkor is meghagyta a hátravetett jelzőt, amikor kézenfekvő lett volna a mellékneves megoldás, pl.: külső határát Ukrajnával – az ukrán vagy: a szlovák–ukrán határt; összetartást és szolidaritást a tagállamok között – a tagállamok közötti összetartást és szolidaritást. A harmadik mondatban valószínűleg azért maradt meg a hátravetett jelző, mert a fordító érezte, hogy a legegyszerűbb átalakítási megoldás, a való igenév betoldása ebben az esetben nem alkalmazható: a Tekintetbe véve a világ különböző részein való hagyományos kisebbségi gondokat és konfliktusokat mondat bizony értelmetlen. Mivel a való nem jó, valamilyen tartalmasabb igét kell keresnünk: a gond, konfliktus stb. szavak mellett a jelentkezik, előfordul stb. igék szoktak állni, ezért példamondatunk legegyszerűbben így alakítható át: Tekintetbe véve a világ különböző részein jelentkező hagyományos kisebbségi gondokat és konfliktusokat. Birtokos szerkezetre vezethető vissza az egy férfi a mostani városvezetésből szószerkezet, ezért a hátravetett jelzős szerkezetet birtokos szerkezettel fordíthatjuk magyarra: a városvezetés egy tagja.

SZABÓMIHÁLY GIZELLA

Hova kerüljön a jelző?

Írta: Új Szó

2005. december 20. kedd - Módosítás: 2005. december 20. kedd
